

АНОТАЦІЯ

Ком С. Ю. Поетика простору в романах Луїзи Ердрик у контексті теорії транскультуралізму. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 03 Гуманітарні науки, за спеціальністю 035 Філологія. – Чорноморський національний університет імені Петра Могили, Миколаїв, 2021.

Актуальність. З другої половини ХХ ст. у колі наукових зацікавлень мислителів простір починає відігравати одну з ключових ролей і спричиняє міждисциплінарний просторовий поворот (spatial turn). У результаті просторового повороту спеціальність перестає бути лише об'єктом вивчення географів, стаючи методологічним інструментом дослідження вчених різних галузей гуманітарного знання. Простори сьогодення дійсно перебувають у постійному русі, вони активно ущільнюються та взаємонакладаються, що зумовлено як відголосками колонізаційних процесів, так і ситуацією глобалізації. Ці тенденції сприяють формуванню великої кількості культурних контактних зон і призводять до культурних взаємоперетинів. У світлі актуальних теоретичних концепцій транскультуралізму та уваги до просторових концептів сучасне літературознавство активно шукає нові підходи до вивчення художніх творів, що акцентують культурну взаємодію. За таких умов аналіз просторового виміру художнього твору буде посідати одне з чільних місць, оскільки в центрі транскультурної системи координат увага прикута до територій, меж, кордонів, коріння / знекорінення, транзитності та просторової ідентичності. Незважаючи на розробленість загальної теорії художнього простору, сучасне літературознавство не виробило підходів до аналізу його специфіки в тих літературах, що існують на помежів'ї культур, зокрема в літературах корінних народів. Саме в таких текстах простір, умовно-

реальний і вигаданий, відіграє одну з найактивніших ролей, втілюючи й відображаючи транскультурність, яка робить його місцем перетину й змішування ідентичностей, культурних елементів та епістемологічних моделей. При цьому механізми, а також внутрішні й зовнішні диспозиції митця, які формують його відчуття простору, і ментальна карта, яка впливає на конструювання просторових координат художнього твору, ще недостатньо вивчені.

Представниця другої хвилі індіанського літературного ренесансу американська письменниця Луїза Ердрік, яка має змішане оджибве-німецько-французьке походження, часто зазначає, що вона живе на помежів'ї кількох культур. Унікальність картини світу письменниці зумовлена синтезом національних традицій анішинаабе, паніндіанських і євроамериканських культурних «візерунків», що провокує гібридність ідентичності та художнього світу авторки й віддзеркалюється у просторовій організації її творів. У художній системі Л. Ердрік простір є не лише формою сприйняття та художнього моделювання дійсності, але й важливим предметом художньої рефлексії.

Мета поданого дослідження – аналіз транскультурних особливостей просторової організації романів Л. Ердрік, що дозволяє глибше осягнути поетику її творів, яка значним чином виявляє себе через ключові геокультурні топоси та просторову архітектуру.

Дисертація є комплексним дослідженням, у межах якого поєднуються елементи структурно-семіотичного, феноменологічного, культурно-історичного та міфопоетичного методів.

Гіпотеза дослідження базується на таких положеннях:

- Художній простір може бути основою інтерпретації художнього світу письменника, оскільки є однією з базових категорій світогляду окремого митця.
- У творчості американських індіанців простір набуває особливих змістів, синтезуючи в собі ландшафтне мислення корінного населення Америки та

гібридність, властиву літературам, які існують на культурному помежів'ї, що й відображається у творах Л. Ердрік як сучасної північноамериканської письменниці корінного походження.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що в ній уперше здійснено комплексний аналіз художнього простору романів Л. Ердрік, який розглядається в контексті транскультуралізму.

Науково-практичне значення роботи полягає в можливості її використання в дослідженнях, пов'язаних із вивченням ролі та значення художнього простору на матеріалі інших творів, а також у навчальному процесі вищої школи в рамках вивчення таких дисциплін, як: «Історія американської літератури», «Теорія літератури», «Історія світової літератури», «Аналіз художнього тексту» тощо.

У першому розділі дослідження окреслене коло найбільш проблемних питань, що стосуються місця корінних літератур в умовах американського літературного контексту. З'ясовано, що процеси ревізії літературних канонів, спричинені перенесенням основного фокусу розгляду з євроцентричного, яке бачилося як універсальне, до такого, яке враховує надзвичайну культурну та літературну багатоманітність США, провокують інтерес до концепцій, спрямованих не на актуалізацію відмінностей, а на їх стирання. Саме позиції транскультуралізму дозволяють відмовитися від полюсної бінарної ідентифікації й охопити будь-які прояви культурної та етнічної гібридності, що часто характеризує літературний контекст США. У зв'язку з цим висвітлюється специфіка транскультуралізму як концепції міжкультурної взаємодії епохи глобалізації, її основні відмінності порівняно з мультикультуралізмом. Також з'ясовуються особливості інтерпретації літературного твору з позицій транскультуралізму та доцільність застосування останнього як методологічного підходу до вивчення літератури американських індіанців.

Окрім того, у першому розділі дисертації конкретизовано поняття художнього простору як літературознавчої категорії через систематизацію

актуальних проблем його осмислення. Здійснено огляд просторової терміносистеми сучасного літературознавства, розкрито специфіку та межі вживання просторових термінів і понять. Особливу увагу в першому розділі приділено своєрідності осмислення ролі простору в культурах корінних народів Північної Америки. На основі аналізу, узагальнення й систематизації наукових джерел з'ясовані відмінності між корінним і євроцентричним розумінням простору та його репрезентацією в літературі. Визначено, що особливе значення простору в автохтонних культурах визначається впливом корінних епістемологічних і онтологічних парадигм, які традиційно розглядають землю і простір загалом як фундаментальну й духовну основу індіанської ідентичності. Визначено колоніальні стратегії геополітичного домінування, які трансформували позицію корінного населення на власних територіях, а також контрзаходи, які корінні американці використовують для деконструкції колоніальних просторових наративів та їх впливу на простір. Розглянуто докази тісного зв'язку між простором і літературою корінних народів Північної Америки; проаналізовано фактори, що визначають значимість просторових елементів у текстах, написаних індіанськими письменниками, а також розкрито функціональне навантаження просторовості в таких текстах.

У другому розділі дисертації порушена проблема визначення місця американської письменниці корінного походження Л. Ердрік у сучасному літературному контексті США. Доведено, що творчість Л. Ердрік доцільно розглядати в термінах транскультуралізму, які дозволяють відмовитися від полюсної бінарної ідентифікації та охопити будь-які прояви культурної та етнічної амбівалентності у творчості письменниці, що має змішане походження й живе на кордоні між декількома культурами. Здійснено огляд романів Л. Ердрік, який демонструє, що синтез корінних традицій та євроамериканського бекграунду письменниці провокує гібридність ідентичності й художнього світу та проявляє себе на всіх рівнях її поезики: мови, сюжету й композиції, системи персонажів. За допомогою діахронічного

зрізу творчості Л. Ердрік продемонстровано посилення транскультурних тенденцій у її творчості. У другому розділі також проаналізовано центральні геокультурні топоси художнього світу Л. Ердрік, серед яких резервація, місто, дім і шлях, з'ясовано їхню специфіку та функції. Розглянуто дихотомію місто / резервація в романі «Майбутній дім живого бога» з позицій індіанки, що мешкає в місті. Аналіз цього твору продемонстрував, що Л. Ердрік кидає виклик бінарному мисленню, текстуалізуючи ландшафт помежів'я за рахунок плинності (fluidity), гібридності (hybridity), а також подвійної належності (double-belonging). Визначено особливості художнього втілення образу індіанського дому в романі Л. Ердрік «Круглий дім». Установлено, що в аналізованому творі локус дому функціонує як центральна метафора та базується на синтезі «архаїчних» і «сучасних» моделей. З'ясовано, що архетипним первнем при цьому виступає комплекс значень, властивих міфопоетичному простору народу анішинаабе. Увагу також зосереджено на особливостях геоспаціального образу шляху в романі «ЛаРоуз». Доведено, що номадизм та повернення додому, що є ключовими метафорами реалізації у творчості корінних авторів, і зокрема Л. Ердрік, є пластами смислів, які, разом із загальнолюдськими значеннями шляху та сучасним баченням мобільності, взаємонакладаючись, утворюють багат шаровий «транскультурний палімпсест».

У третьому розділі проаналізовано своєрідність просторової архітекtonіки романів Л. Ердрік і стратегії її конструювання. У результаті міфопоетичного аналізу романів «Сліди» та «Майбутній дім живого бога» докладно висвітлено поступальний рух від взаємозаперечення до зрощення міфо-релігійних моделей у зоні контакту західноєвропейської та корінної епістемології. Проаналізовано взаємозв'язок між тілесністю та художнім простором у романах «Жінка-антилопа» та «Майбутній дім живого бога». Окреслено проблему місця, яке тіло займає відносно художнього простору роману, чуттєвого переживання тілом присутності в просторово-часовому світі, взаємовпливів, які відбуваються між тілом і простором. Установлено, що в

аналізованих романах тіло є відправною точкою для осягнення простору та, водночас, спеціальною структурою, локусом, вписаним у простір всесвіту, що узгоджується з корінними культурними кодами. . Разом із тим, продемонстровано, що залучаючи світогляд корінних американців, Л. Ердрік змальовує різні «що якщо» і застерігає від помилок західної гносеології, яка лежить в основі багатьох міських просторів: розділення духовного і людського, природи і культури, антропоцентричні та патріархальні домінуючі позиції. Висвітлено кореляцію між простором та ідентичністю в романах «Круглий дім» і «Майбутній дім живого бога». Проаналізовано ключові просторові образи романів «Круглий дім» і «Майбутній дім живого бога» та їх значення для конструювання етнічної ідентичності головного героя. Доведено, що просторова ідентичність є стрижневим структурним компонентом корінної ідентичності через її вкоріненість у геокультурних просторових образах, реальних, уявних і міфічних. Разом з тим показано, що простори існування сучасних корінних американців є багатограними, що сприяє конструюванню гнучкої ідентичності, яка вибудовується не на протиставленнях або / або, а радше на поєднаннях і-і, що вказує на безумовне прийняття культурної гібридності.

У висновках підкреслено, що Л. Ердрік поступово долає бінарність простору, надаючи своїм героям подвійний голос і здатність належати до кількох просторових і культурних парадигм одночасно, і тим самим естетично змальовує ландшафт помежів'я.

Ключові слова: американська література, анішинаабе, гібридність, ідентичність, колоніалізм, корінні народи Північної Америки, культурне помежів'я, Луїза Ердрік, міфопоетика, мультикультуралізм, поетика, тілесність, топос, транскультуралізм, художній простір.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Кот, С. Ю. "Стратегії Конструювання Ідентичності Головного Героя в Романі Луїзи Ердріх «The Round House»." *Новітня Філологія*, no. 50, 2015, с. 72-82.
2. Кот, С. Ю. "Взаємоперетини Простору та Тілесності в Романі Л. Ердріх «Жінка-Антилопа»." *Наукові Праці: Науково-Методичний журнал*, т. 271, no. 259, 2016, с. 90-96.
3. Кот, С. Ю. "Творчість Л. Ердріх в Контексті Діалогу Американського Літературного Мейнстріму та Індіанської Літератури: Транскультурні Виміри." *Національна Ідентичність у Мові та Культурі: Збірник Наукових Праць*, за заг. редакцією А. Г. Гудманяна, О. Г. Шостак, Київ, Талком, 2017, с. 66-72.
4. Kot, Svitlana. "Signs Of Place In Native American Literature: Affinity Of Indigenous Space And Text." *Accents and Paradoxes of Modern Philology*, vol. 2, 2017, pp. 5-18, DOI: <https://doi.org/10.26565/2521-6481-2017-2-1>.
5. Кот, С. Ю. "Транскультурні Репрезентації Мотиву Подорожі у Романі Луїзи Ердріх «ЛаРоз»." *Наукові праці: науково-методичний журнал*, т. 316, no. 304, 2018, с. 44-55.
6. Кот, С. Ю. "Транскультурація як Альтернативний Підхід до Вивчення Літератури Північноамериканських Індіанців." *Сучасні літературознавчі студії*, вип. 15, 2018, с. 108–114, nbuv.gov.ua/UJRN/.
7. Kot, Svitlana. "An Indigenous Woman in the Apocalyptic City: Exploring the Multifaceted Urban Panorama in Louise Erdrich's Future Home of the Living God." *Rupkatha Journal on Interdisciplinary Studies in Humanities*, vol. 12, no. 1, January-March 2020, pp. 1-14, doi: <https://dx.doi.org/10.21659/rupkatha.v12n1.01>.
8. Kot, Svitlana. "The Power of Being Seen: Verbalizing and Visualizing Tribal Identities an Digital Spaces." *Borders, Identity and Memory in Media Studies*, edited by O. Pronkevich et al., Palermo University Press, 2020, pp. 195-214.

SUMMARY

Svitlana Kot. Poetics Of Space In The Novels By Louise Erdrich: Transcultural Perspective – Manuscript. The thesis submitted for the degree of Doctor of Philosophy (Ph.D.) in the field of study 035 «Philology». Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, 2021.

Over the second half of the XX century, there has been an increasing interest in the role and notion of space and spatiality as a multidimensional entity which not only caused the study of space to undergo a profound and sustained transformation but also led to interdisciplinary spatial turn. As a result space, place, and mapping which used to be mainly a concern of geographers, have become both a commonplace topic and a methodological tool in a variety of analytical fields in humanity. Today as modern spaces are extremely dynamic, they tend to actively interact due to multiple factors including but not limited to vestigial consequences of colonization, fast-developing means of communication and transportation, and the overall impact of globalization. The dynamics of globalization processes, aimed at eradicating borders and levelling the differences between cultures, actively transform the modern world. Perhaps the most serious concern of many researchers is that globalization threatens a great variety of local cultures that could potentially lose their authenticity. However, there is an inconsistency with this argument. The very idea of the existence of many closed and thus authentic cultures is that a basic idea of multiculturalism has been subjected to considerable criticism. The multicultural approach has been vigorously challenged in last decades by a number of critics due to its tendency to artificially exaggerate contrast and build up boundaries between cultures. In opposition to such a multicultural vision, there is a growing body of literature that recognizes the importance of borders and thus borderlands as contact zones where cultures meet and fuse. The last two decades have seen a growing trend towards an alternative model of cultural interactions aimed at the multifaceted and pluriversal image of cultures and individual diversity.

It is a widely held view that transculturation, as such an alternative approach is the integration of several points of view and various cultural components. It tends to see cultures not as isolated, but as mutually influenced. The literature of the USA in particular, as well as the American nation, is drawn from multiracial, multiethnic, and multinational backgrounds. Consequently, a great number of authors, especially ethnic ones, are believed to have a hyphenated identity. Evidence suggests that many Native American writers such as Louise Erdrich, one of the most significant writers of the second wave of the Native American Renaissance, live on the edge of their tribal, pan-Indian, American, and global cultures. There would, therefore, seem to be a definite need for approaching Native American writing in general and Erdrich's in particular with the transcultural lens. A text written by the mixed-blood Native American author could shed light on how different hybrid elements of cultures function. As a result, the findings from the analysis of a particular text may be an important contribution to the understanding of the transcultural processes both on a personal and national level.

This study attempts to identify transcultural features of artistic space in the novels by L. Erdrich, which significantly reveals itself through key geocultural topoi and spatial architecture.

The research hypothesis is based on the following provisions:

- Artistic space can be the basis for the interpretation of the poetics of a writer, as it reflects their mental map
- In Native American Literature spatiality acquires specific meanings, synthesizing Native American land-based identity and some borderland hybridity which will convincingly show themselves through textual representation in Louise Erdrich's novels.

The reason for the research is the lack of a holistic comprehensive analysis of the artistic space in contemporary Native American literature. Moreover a systematic understanding of how the borderland existence contributes to shaping

spaces in Erdrich's writing is still lacking. However, transcultural tools combined with spatial analysis are valuable for understanding the nature of contemporary works written by mix-blood indigenous authors such as Louise Erdrich, as spatiality is one of the primary agents that induces transcultural processes: making distances between cultures shorter, blurring boundaries, and forming contact zones. This project provided an important opportunity to advance the understanding of the spatiality in such text as it vividly articulates the concepts of roots, transition, borders, borderlands, migration, nomadism, home and homelessness, spaces of belonging and demonstrates a cross-pollination of cultural models. Geocritical, phenomenological, cultural, and mythopoetic, and semiotic approaches were adopted to provide an in-depth analysis of all the peculiarities which contribute to the transcultural character of spatiality in novels by Erdrich.

The overall structure of the study takes the form of three chapters. Chapter One is concerned with the methodology used for this study. It begins by indicating that the issue of Native American Literature has long been a controversial and much-disputed subject within the American literary landscape, as the history of American literature was not able to acknowledge the diversity and complexity of the latter. The effective way to deal with this problem can be the modern paradigm of transculturalism, as the former does not consider the ambivalence, polyvocality, and eclecticism of Native American writing as contradictory. The next section thus highlights the peculiarity and mechanisms of transculturalism as the theory of intercultural interaction in the era of globalization, its main differences compared to multiculturalism while also proving transcultural approach effective for studying indigenous texts. The chapter continues by laying out the theoretical dimensions of artistic space as a literary category and clarification of a range of the spatial terminology used in modern literary criticism. Furthermore, the study centres on Native American cultures and literatures and the role which spatiality plays in them. The issues to discuss are how space is represented in Native American writing and why indigenous writers attach considerable importance to landscape and space. It is an incontrovertible fact that land and nature are a central component of Native

American land-based identity. In the section, there is evidence that such importance is a result of the influence of markedly different indigenous epistemological and ontological paradigms, which traditionally consider land and space in general as a fundamental and spiritual basis of Native American identity. Moreover, the section describes the settler-colonial strategies which shifted indigenous mental map and also counterstrategies used by indigenous peoples to decolonize spatiality. The research also examines the emerging role of space in the context of Native American literature. At first, this study reviews the evidence for genetic ties between Native space and literature; secondly, it investigates the factors that determine the significance of spatial elements in Native American literature. Thirdly, it examines the different ways in which spatiality functions in texts written by Native American authors.

Chapter two examines the spatiality and the key geocultural topoi in the novels by Louise Erdrich. The first section attempts to identify the place of Louise Erdrich, a Native American author, within the contemporary literature of the USA. It demonstrates that the conception of transculturality helps to avoid speaking about Erdrich's fiction in binary terms: Louise Erdrich is viewed neither as an exclusively indigenous or mainstream American writer, but rather the one who lives and writes her works on the cultural borderlands. The section demonstrates that hybrid nature shows itself on all levels of Erdrich's writing: themes and ideas raised in her novels, her narration style, blending of catholic and Ojibwa mythological imagery, texts written in English, which is frequently interwoven with Ojibwa language, and characters, who, similarly to Erdrich herself, are very often of mixed background and live on the borderlands of their native and mainstream culture. Moreover demonstrates the amplification of the transcultural interaction. Furthermore, the chapter focuses on the key geocultural topoi in the novels by Louise Erdrich, such as a reservation, a city, a house, a road. The third section explores urban space in Louise Erdrich's novel "Future Home of the Living God" which, despite apocalyptic symbolism and fictional nature, is both an indigenous perspective on the city space and a reflection of urban Indian experience. It also compares the space of the city

and the reservation viewed from an urban Indian perspective and examines the spatial borderscape of the novel. As a result, it shows that Erdrich in her novel challenges binary thinking and representations by textualizing liminality, fluidity, hybridity, and double belonging. The fourth section focuses on the mythopoetic peculiarities of the image of a house in the novel "The Round House" and demonstrates the interplay between modern and archaic models crucial for Anishinaabe culture. The fifth section examines the way the spatial image of the road and mobility in "LaRose". It demonstrates that that post-nomadism and homecoming are among the key metaphors of mobility in the novel. Adapting them to the realities of the present, the author, nevertheless, preserves and activates multiple indigenous connotations, symbols, and signs creating a spatial transcultural palimpsest.

Chapter three concentrates on the construction of space in Erdrich's novels which manifest the interplay between archaic and modern Ojibwe, pan-Indian, American, western codes. The chapter is subdivided into three sections. The first section examines the novels "Tracks" and "The Future Home of the Living God" through the mythopoetic lens which demonstrates the gradual movement from opposition to merging of religious models in the contact zone where indigenous and Christian epistemology overlap. The second section focuses on a correlation between the body and space in Louise Erdrich's novel "The Antelope Wife" and "Future Home of the Living God". It proves special interconnection between space and body due to the traditional Indian view of the human body as an integral part of the earth. However, the analysis of the correlation between body and space in "Future Home" manifests that Louise Erdrich in her constructive feminist and ecologist manner warns against gender-biased oppression and damaging the Earth's ecosystem. Furthermore, the third section offers some important insights into the understanding of Native American identity. It demonstrates that spatial identity appears to be a key component in indigenous cultural identity which is rooted in real and mythic traditional spaces connected with cultural memory. The novel "Future

Home” however manifests amplification of transcultural spatial patterns which are the result of emerging hybrid spaces and fluid identities.

The results of this study indicate that one of the important artistic dominants of Louise Erdrich's novels is the depiction of the interaction of cultures in the context of the United States. At the same time, there is every reason to talk about a direct correlation between geophysical space and the oscillation of the characters between the two cultures, indicating the strengthening/weakening of trans-cultural tendencies. Despite the varying degrees of transcultural manifestation in Erdrich's novels, the evolution of cultural contacts in Erdrich's novels goes from confrontation to intersection and fusion. Evolution is expressed in the strengthening of tendencies towards transculturalism. The study of transcultural features of spatiality in Erdrich's novels demonstrates that it is the Native understanding of space which is the foundation for any further spatial coordinate systems, which makes it a transcultural palimpsest. Thus Louise Erdrich aesthetically overcomes the binary of space, giving her characters a dual voice and the ability to represent and belong to several spatial and cultural paradigms, thus depicting the borderscape by undermining and blurring the border.

Keywords: American literature, Anishinaabe, artistic space, colonialism, corporeality, cultural borderlands, hybridity, identity, indigenous cultures, Louise Erdrich, multiculturalism, Native Americans, poetics, topos, transculturalism

PUBLICATIONS

1. Kot, Svitlana. "Identity Construction in «The Round House» by Louise Erdrich." *New Philology*, no. 50, 2015, pp. 72-89
2. Kot, Svitlana. "The Correlation between the Body and Space in Louise Erdrich's «The Antelope Wife»." *Scientific Papers: Research Journal*, Vol. 271, no. 259, 2016, pp.45-56

3. .Kot, Svitlana. "Signs Of Place In Native American Literature: Affinity Of Indigenous Space And Text." *Accents and Paradoxes of Modern Philology*, Vol1, no.2, 2017, pp. 5-18, DOI: <https://doi.org/10.26565/2521-6481-2017-2-1>
4. Kot, Svitlana. "Louise Erdrich's fiction within the context of American mainstream and Indian literatures: transcultural perspectives." *National Identity in Language and Culture: A Collection of Scientific Papers*, edited by A.Gudmanian, O. Shostak, Kyiv, Talcom, 2017. pp. 172-174.
5. Kot, Svitlana. "Transculturation as an Alternative Approach to Studying Native American Literature." *Contemporary Literary Studies*, 2018, Iss. 15, pp. 108-114, <http://nbuv.gov.ua/UJRN/>
6. Kot, Svitlana. "Neo-Nomadism and Homecoming as Truncultural Representations of the Travel Motive in Louise Erdrich's «La Rose»." *Scientific Papers: Research Journal*, Vol. 316, no. 304, 2018, pp.33-44
7. Kot, Svitlana. "An Indigenous Woman in the Apocalyptic City: Exploring the Multifaceted Urban Panorama in Louise Erdrich's «Future Home of the Living God»." *Rupkatha Journal on Interdisciplinary Studies in Humanities*, Vol. 12, No. 1, January-March, 2020, pp.1-14, doi: <https://dx.doi.org/10.21659/rupkatha.v12n1.01>
8. Kot, Svitlana. "The Power of Being Seen: Verbalazing and Visualizing Tribal Identities an Digital Spaces." *Borders, Identity and Memory in Media Studies*, edited by O. Pronkevich et al., Palermo University Press, 2020, pp. 195-214.